

Praksisfaglighed i skolen

Praksisfaglighed i tværfaglige projektorløb - en fagcase

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet – Juni 2020

Praksisfaglighed og praksisnær undervisning

Praksisfaglighed og praksisnær undervisning er begreber, der i stigende grad påvirker dagsordenen for grundskolerne i Danmark. Det drejer sig om praksisfaglighed og praksisnær undervisning i alle fag og for alle årgange. Målet er, at elever i grundskolen skal blive så dygtige, som de kan.

Konkret bygges der videre på tiltag i folkeskolereformen med varierede og differentierede læringsformer samt praktiske og anvendelsesorienterede undervisningsformer, som udfordrer alle elever. Styrket fokus på praksisfaglighed i skolen generelt - og specifikt i fagene - indgår altså med fornyet kraft i den brede dannelsesopgave, som grundskolen har. Det gælder også, når grundskolen skal ruste eleverne til at træffe deres rigtige valg af ungdomsuddannelse. Det er der flere indsatser, som har stillet skarpt på.

Udviklingsprojektet "Praksisfaglighed i skolen"

"Praksisfaglighed i skolen" er et projekt, som blev gennemført i 2019 med forankring i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK). I projektet samarbejdede 50 grund- og erhvervsskoler om at udvikle og afprøve måder at arbejde i grundskolens udskoling med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt.

Udviklingsprojektet er en del af en politisk aftale fra 2018 om styrket praksisfaglighed i grundskolen. Aftalen bygger også på politisk enighed om, at styrkelse af praksisfagligheden i grundskolen kan føre til øget søgning til erhvervsuddannelserne. Ved at lade det praksisfaglige fylde mere i grundskolen vil det gøre flere elever bevidste om, at erhvervsuddannelse er en mulighed for alle.

Fra skoleerfaringer til ny inspiration og værktøjer

Denne fagcase er en del af et samlet inspirationsmateriale, der er udviklet på baggrund af grund- og erhvervsskolernes samarbejde i "Praksisfaglighed i skolen". Omdrejningspunktet i projektet har været at bringe forskningsbaseret viden i spil i skolernes praksis og på den baggrund udarbejde inspirationsmateriale til alle skoler, der arbejder med praksisfaglighed i fagene og praksisnær undervisning. På den måde har forskningsbaseret viden og praksiserfaringer givet en dybere forståelse af begrebet praksisfaglighed. Samtidig er der udviklet konkrete værktøjer på baggrund af processen. Fx en "praksisfaglig refleksionsmodel" og en eksemplarisk "fremgangsmåde".

Praksisfaglighed i tværfaglige projektforsløb

Praksisfaglighed i og på tværs af fagene er elevernes kompetence til at koble "Teori og fag" med "Krop og erfaring" i udførelsen af "Handlinger og produkter" så tæt på en praksis som muligt. Praksisfaglig undervisning styrker elevernes koblingskompetence og kan med fordel ske i samarbejde mellem grundskoler og erhvervsskoler.

I denne fagcase får du inspiration til at arbejde med elevernes "Praksisfaglighed i tværfaglige projektforsløb". Først bliver du introduceret til en [overordnet fremgangsmåde](#), som er udledt af samarbejds erfaringer mellem grundskoler og erhvervsskoler om praksisfaglighed i fagene. Efterfølgende kobles fremgangsmåden til [erfaringer fra gennemførelsen af et undervisningsforløb på Kilden Børne- og Ungeunivers](#), der har været en del af udviklingsprojektet "Praksisfaglighed i skolen". Kilden har ikke samarbejdet direkte med en erhvervsskole i forløbet, men både ledere og lærere vil forfølge samarbejds muligheder fremadrettet. Derefter kan du læse om [tegn på praksisfaglighed hos eleverne](#).

Du finder også en [praksisfaglig refleksionsmodel](#), som er udledt af samarbejds erfaringer mellem alle grundskolerne og erhvervsskolerne i "Praksisfaglighed i skolen" samt en litteraturkortlægning.

Modellen kan du anvende, når du skal arbejde med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt. Til sidst introduceres du til [det samlede inspirationsmateriale](#).

Overordnet fremgangsmåde

Når du skal arbejde med praksisfaglighed i fagene i et samarbejde mellem en grundskole og en erhvervsskole, er der i "praksisfaglighed i skolen" udledt en overordnet fremgangsmåde, du kan anvende:

Udvælg og inddrag relevante lærere og medarbejdere fra erhvervsskolen og grundskolen tidligt i forløbet.

Bliv enige om forløbets **formål** – hvad skal grundskoleeleverne have ud af undervisningen?

Kort om fagcasen

Kilden Børne- og Ungeunivers har arbejdet med tværfaglige projektforsløb på tværs af 6. – 9. klasse under det overordnede tema "Det Dyrebare Liv". Forløbet bestod af fire projektuger med tre fagfletteuger inden hver enkelt projektuge. Formålet var, at eleverne skulle blive mere kreative og innovative i deres problemløsning og forstå overlap og sammenhæng mellem fag i teori og praksis.

Udvikling og afprøvning i samarbejde mellem 50 grund- og erhvervsskoler

I "Praksisfaglighed i skolen" samarbejdede 50 grund- og erhvervsskoler om at udvikle og afprøve måder at arbejde med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt. Konsulentvirksomheden Pluss og Aalborg Universitet har sammen med STUK's læringskonsulenter på grundskoleområdet og erhvervsskoleområdet faciliteret skolernes udvikling og afprøvning. På den baggrund er der udviklet et samlet inspirationsmateriale, som denne fagcase er en del af. Det samlede inspirationsmateriale findes på Danmarks Læringsportal EMU.dk. Du finder en introduktion til inspirationsmaterialet i slutningen af denne fagcase.

Formulér de **faglige mål** og afklar, hvilke **tegn på praksisfaglighed** I gerne vil opnå. Beslut hvordan I vil følge op.

Udvælg **aktiviteter**, der kan understøtte de faglige mål og ønskede tegn på praksisfaglighed.

Planlæg **aktiviteter** og sørg for tydelig **rollefordeling** mellem grundskole- og erhvervsskolelærere.

Gennemfør aktiviteterne med eleverne på grundskolen og erhvervsskolen.

Evaluér elevernes praksisfaglige udbytte af aktiviteterne.

Herunder kobles de forskellige trin i den overordnede fremgangsmåde med konkrete erfaringer fra Kilden om praksisfaglighed i tværfaglige projektløb.

Erfaringer fra Kilden Børne- og Ungeunivers

Det overordnede tema for forløbet var "Det Dyrebare Liv". Kilden ville inddrage alle fag i et tværfagligt projektforsløb for 6.- 9. klasse. I planlægningen blev alle undervisere inddraget og bedt om at byde ind med deres fagfaglige kriterier under det valgte tema. Dermed skulle lærerne vinkle deres undervisning, og ledelsen skulle fungere som overordnet tovholder. Der blev ikke etableret et samarbejde med en erhvervsskole.

Formålet var, at eleverne skulle blive mere kreative og innovative i deres problemløsning. Skolens hypotese var, at eleverne ville opnå en større forståelse for fagene, hvis de kom til at arbejde både teoretisk og praktisk med dem. Derudover skulle eleverne opleve, hvordan fagene kan overlape hinanden og spille sammen, både teoretisk og praktisk.

Lærerne formulerede de faglige mål, som eleverne skulle opnå gennem projektforsløbet.

Eleverne skulle få forståelse for, hvordan de forskellige fag kan arbejde sammen, og hvordan de selv kan arbejde mere praksisorienteret, kreativt og innovativt i opgaveløsning, herunder praksisnært med konkrete produktioner. Derudover skulle projektet styrke elevernes samarbejdsevner.

Forløbet bestod af fire projektuger med tre fagfletteuger inden hver enkelt projektuge. I de tre fagfletteuger blev eleverne præsenteret for emner, problematikker og basisviden indenfor det overordnede tema for projektugen. Dermed var der afsat 12 uger til praksisfaglig undervisning et år frem.

Eksempler på elevaktiviteter

Forberedelse af eleverne: Inden hver projektuge var der tre fagfletteuger, hvor eleverne blev præsenteret for det tema, de skulle arbejde med. Derudover fik eleverne inspiration til, hvordan de kunne anvende de forskellige fag i deres projekter. Det var op til den enkelte faglærer at inspirere eleverne til at arbejde med fagene.

Værkstedsopgaver til eleverne: Eleverne fik temaet "Det Dyrebare Liv". Herefter var det op til eleverne at vælge et emne, de kunne arbejde med. De skulle lave en skriftlig opgave og en kreativ produktion. Skolen havde lavet et "Kreativ lab" til formålet. Her kunne de finde materialer og få vejledning fra relevante faglærere i løbet af ugen.

Opfølgning på værkstedsopgaver: Efter projektugen stoppede elevernes arbejde med emnet, men projekterne blev brugt som referenceramme i den efterfølgende undervisning.

I praksis udarbejdede lærerne en "guide", så eleverne havde en køreplan med milepæle for at hjælpe dem til at komme i mål med deres projekt.

Eleverne blev sammensat i grupper af fire til seks elever på tværs af 6.-9. klassetrin. Der blev etableret et "Krea-lab", hvor diverse materialer var samlet. Det betød, at alle fysiske aktiviteter var samlet ét sted.

Udskolingslærerne på Kilden stod for planlægning, og ledelsen var overordnet tovholder. Ledelsen sikrede også overordnet retning i arbejdet og fungerede som observatører til diverse møder.

Inden projektførelserne blev der afholdt fagdage, så alle lærerne var klar over, hvad der skulle ske. Derudover blev det på fagdage afklaret, om der var særlige elevhensyn etc.

Eleverne tog godt imod projekttugene. Lærerne oplevede, at eleverne var meget motiverede og engagerede i undervisningen. Flere elever ville gerne blive i pauser og efter skole for at færdiggøre deres opgaver.

Lærerne påpeger, at enkelte elever havde det svært med, at der var mindre struktur i undervisningen, men der blev taget individuelle hensyn i forløbene. Eleverne gav udtryk for, at de slet ikke havde tænkt over, hvor meget de forskellige fag hænger sammen, men det stod klart efter forløbene. Én elev udtalte, at: "Man er nødt til at tænke og arbejde tværfagligt og praksisfagligt for ikke at skabe barrierer for innovation og kreativitet".

Kilden gennemførte en evaluering efter hver projekttuge. Forløbene blev evalueret gennem en spørgeskemaundersøgelse og interviews. Her udtrykker eleverne tydeligt, at de lærer mere - og husker bedre - i tvær- og praksisfaglige forløb sammenlignet med mere klassiske undervisningssituationer. Fx nævner en elev, at det er nemmere at forstå, hvad en ret vinkel er, når den skal laves i træ frem for blot at se en ret vinkel på et stykke papir.

Ikke alle elever vurderer, at gruppeinddeling på tværs af klassetrin er hensigtsmæssig, men lærerne ønsker at fortsætte dette for at styrke elevernes samarbejdsevner.

Tegn på praksisfaglighed hos eleverne

Lærere og elever oplevede et større fagligt udbytte ved at arbejde praksisfagligt, fordi de skulle indtænke flere perspektiver og arbejdsmetoder i det samme projekt. Derudover oplevede eleverne større motivation og glæde i undervisningen, når de fik større medbestemmelse. Det skabte refleksion,

motivation og engagement. Eleverne udtrykte, at de bedre kunne koncentrere sig og oplevede en god energi i undervisningen, når der var et praktisk perspektiv og en kreativ produktion.

Flere elever oplevede derudover, at deres evner til at samarbejde blev styrket i arbejdet både med yngre og ældre børn.

Praksisfaglig refleksionsmodel

Praksisfaglighed i og på tværs af fagene er elevernes kompetence til at koble "Teori og fag" med "Krop og erfaring" i udførelsen af "Handlinger og produkter" så tæt på en praksis som muligt. Koblingen er illustreret i modellen herunder.

Praksisfaglig refleksionsmodel

Elevernes praksisfaglighed

Eleverne kan være dygtige til at udføre handlinger og lave produkter, arbejde med fagenes teori eller bringe deres krop og erfaring i spil i forskellige sammenhænge. Alle tre dele skal eleverne mestre for at udtrykke praksisfaglighed. Den praksisfaglige koblingskompetence udtrykkes stærkest, når eleverne kan binde de tre dele sammen.

For at vurdere elevernes praksisfaglighed kan du fx overveje:

- Kan eleverne *se* ► *udtrykke* ► *vurdere*, hvordan de bør anvende deres fag, teoretiske viden, krop og erfaring i udførelsen af egne handlinger og udarbejdelse af produkter?
- Kan eleverne *genkende* ► *udtrykke* ► *vurdere* fag, teori, håndlag og arbejdsprocesser, der kommer til udtryk i egne og andres produkter og handlinger?
- Kan eleverne *genkalde* ► *udtrykke* ► *anvende* deres kropslige erfaringer fra udførelsen af handlinger og udarbejdelse af produkter til at forstå og vurdere fagenes teorier?

Praksisfaglighed i undervisningen

For at styrke elevernes praksisfaglighed skal undervisningen tilstræbe praksisnærhed, relevans og kropslig erkendelse gennem iscenesættelse af læringsrummet. Fx:

- *Udenfor skolen*: Udførelse af autentiske handlinger og udarbejdelse af produkter i en praksis/arbejdsplads koblet med refleksion over teori, fag og erfaring

- *I skolen*: Læringssituationer, der knytter an til noget autentisk for eleverne, og hvor eleverne gennem udførelse af handlinger og udarbejdelse af produkter skaber en relation til erfaringer, fag og teori
- *I og udenfor skolen*: Læringssituationer, der aktivt skaber sanseindtryk/erfaringer og lægger op til refleksion med ét eller flere fags begreber og bearbejdning med et eller flere fags metoder.

Undervisningen kan med fordel tilrettelægges som et eksperimenterium med plads til forskellige måder at lære på og rum til at øve sig gennem gentagelse. Med afsæt i modellen kan du i forberedelsen af undervisningen fx overveje:

- Hvordan bliver undervisningen autentisk for eleverne?
- Hvilke handlinger skal eleverne øve sig i at udføre, når de laver produkter?
- Hvordan bringes elevernes krop og erfaring i spil?
- Hvilke teorier og fag skal eleverne øve sig i at genkende og anvende?
- Hvordan skal eleverne øve sig i at koble praksisfaglighedens tre dele?

Praksisfaglighed i skolen – det samlede inspirationsmateriale

Vidensopsamling

Forsknings- og praksisbaseret viden, der bidrager til definition af begrebet praksisfaglighed og udgør grundlaget for udledningen af den praksisfaglige refleksionsmodel.

Fagcases om praksisfaglighed i fagene

Otte fagcases om praksisfaglighed i fagene og tværfagligt. En fagcase formidler erfaringer med afprøvning af praksisfaglige undervisningsforløb i konkrete samarbejder mellem grund- og erhvervsskoler. En fagcase præsenterer også den fremgangsmåde til at arbejde med praksisfaglighed i fagene, som er udledt gennem afprøvningen, og endelig indeholder en fagcase introduktion til den praksisfaglige refleksionsmodel.

Der er udarbejdet fagcases om:

- Matematik
- Dansk
- Naturfag
- Fremmedsprog
- Håndværk og design
- Tværfagligt projektforsløb
- Projekt opgaven i 9. klasse
- OSO i 10. klasse

Videoer med leder- og lærererfaringer om praksisfaglighed i fagene

Til hver af de otte fagcases er der udarbejdet to videoer med supplerende erfaringsopsamling. Her fortæller ledere, lærere og elever fra grund- og erhvervsskoler om deres konkrete erfaringer med afprøvning af undervisningsforløb med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt.

Vejledning til ledere og lærere

Vejledningen fokuserer på tre centrale temaer:

- Hvorfor er der fokus på praksisfaglighed?
- Hvad er praksisfaglighed?
- Hvordan kan ledere og lærere arbejde med praksisfaglighed i fagene og tværfagligt?

Der er vejledning til at komme godt i gang, få et fælles sprog om praksisfaglighed, organisering af arbejdet og evaluering samt det at spotte tegn på praksisfaglighed hos eleverne.

Inspirationsmateriale på EMU.dk

Det samlede inspirationsmateriale er tilgængeligt på Danmarks Læringsportal EMU.dk. Her findes også et link til en digital læringsplatform, hvor det samlede inspirationsmateriale er bygget ind i en modulstruktur.

AALBORG UNIVERSITET

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Pluss-